

RP 117/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om en delvis tidigarelagd indexhöjning år 2013 av vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om höjning av vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex med 0,7 procent utöver 2013 års indexhöjning. Höjningen görs genom att indexpoängtalet för 2013 höjs med 0,7 procent. Höjningen beräknas motsvara den inverkan som höjningen av mervärdesskattesatsen har på levnadskostnadsindex. Höjningen görs på folk-

pensionerna, utkomststödet och vissa andra grundskyddsförmåner som är bundna till utvecklingen av folkpensionsindex.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
Folkpensionsindex	3
Förmåner som är bundna till folkpensionsindex	3
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	4
2.1 Målsättning	4
2.2 De viktigaste förslagen	4
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	5
Konsekvenser för statsfinanserna	5
Konsekvenser för förmånsbeloppet	5
Konsekvenser för verkställigheten	6
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	6
DETALJMOTIVERING	7
1 LAGEN OM EN DELVIS TIDIGARELAGD INDEXHÖJNING ÅR 2013 AV VISSA FÖRMÅNER SOM ÄR BUNDNA TILL FOLKPENSIONSINDEX	7
2 IKRAFTTRÄDANDE	7
LAGFÖRSLAG	8
om en delvis tidigarelagd indexhöjning år 2013 av vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex	8

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

Folkpensionsindex

Det lagstadgade pensionsskyddet består av arbetspensionssystemet och folkpensionssystemet, vilka kompletteras av lagen om garantipension (703/2010) som trädde i kraft den 1 mars 2011. Syftet med garantipensionen är att garantera minimiförsörjningen för en person som är bosatt i Finland genom att man betalar honom eller henne garantipension i situationer där hans eller hennes andra pensioner inte räcker till för en skälig försörjning. Beloppet av folkpensionerna och garantipensionen justeras årligen genom att man beaktar den förändring i prisnivån som skett under året. Genom en indexjustering av folkpensionerna och garantipensionen trygkas pensionens köpkraft.

Bestämmelser om indexjusteringen av folkpensioner finns i lagen om folkpensionsindex (456/2001, indexlagen). Enligt indexlagen binds de förmåner som avses i folkpensionslagen och grunderna för fastställande av dem vid förändringar i prisnivån. Poängtalet för folkpensionsindexet fastställs årligen utifrån medeltalet av levnadskostnadsindexets poängtal för månaderna i det tredje kvartalet, alltså juli-september. Medeltalet divideras sedan med talet 1,16 som fastställs i indexlagen. Med talet 1,16 beaktas de avvikelser i indexjusteringarna som gjordes på 1990-talet och det att man på basis av levnadskostnadsindexet, som i oktober 1951 angavs med poängtalet 100, ville fastslå att poängtalet för tidpunkten för ikraftträdandet av den nuvarande folkpensionslagen, d.v.s. den 1 januari 1957, också skulle vara 100.

Enligt indexlagen ska Folkpensionsanstalten fastställa folkpensionsindexets poängtal för det följande kalenderåret före utgången av oktober. Folkpensionsindexet har i praktiken fastställts i mitten av oktober efter det att levnadskostnadsindexet för september har offentliggjorts.

Enligt indexlagen ska de belopp som avses i folkpensionslagen justeras i proportion till

hur poängtalet för folkpensionsindexet har ändrats jämfört med det poängtal för indexet enligt vilket beloppen har fastställts i folkpensionslagen. De löpande folkpensionerna justeras på motsvarande sätt i proportion till hur poängtalet för folkpensionsindex har ändrats jämfört med det poängtal som användes när pensionen fastställdes. I olika förmånslagar har tagits in en separat bestämmelse om att de belopp som anges i lagen ska justeras så som föreskrivs i indexlagen eller att förmånen fastställs enligt folkpensionens belopp.

Förmåner som är bundna till folkpensionsindex

De i folkpensionslagen avsedda folkpensionerna (ålderspension och sjukpension), familjepensionerna (efterlevandepension och barnpension) och folkpensionens barnförhöjning justeras årligen i början av januari med folkpensionsindex. Även pensioner enligt lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007), garantipension enligt lagen om garantipension, handikappförmåner enligt lagen om handikappförmåner (570/2007), fronttillägg och extra fronttillägg enligt lagen om frontmannapension (119/1977) samt fronttillägg enligt lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988) justeras i enlighet med förändringarna i folkpensionsindex.

På basis av förändringarna i folkpensionsindex görs en indexjustering i beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel, omställningsskyddstillägget, den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel samt arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel och barnförhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Beloppet av utbildningsförmånerna enligt utkomstskyddet för arbetslösa och altemneringsersättningen enligt lagen om altemneringsledighet (1305/2002) är bundna till beloppet av arbetslöshetsdagpenningen. Dessutom är sysselsättningsstödet grunddel enligt lagen om offentlig arbets-

kraftsservice (1295/2002) lika stor som grunddagpenningen. Vuxenutbildningsstöds grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000) justeras årligen med folkpensionsindex och vuxenutbildningsstödet för företagare är lika stort som vuxenutbildningsstöds grunddel.

Utkomststöds grunddel enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) justeras i enlighet med förändringen i folkpensionsindex. Militärunderstöds grundunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993) samt avträdelsestöds kompletteringsdel enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) och lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) är förmåner som är bundna till folkpensionsindex. Deras belopp justeras i enlighet med förändringen i folkpensionsindex.

Beloppet av det bostadsbidrag för pensionstagare som betalas enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) justeras inte enligt förändringen i folkpensionsindex, men en del av grunderna för fastställande av bostadsbidraget, såsom självriskerna för boendekostnaderna samt inkomst- och förmögenhetsgränserna, justeras årligen i enlighet med förändringarna i folkpensionsindexets poängtal. Den årliga självriskandelen för läkemedelsersättningar enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) är bunden till folkpensionsindex liksom också minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen. Också den inkomstgräns som tillämpas vid samordning av arbetsinkomster enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) är bunden vid folkpensionsindex och minimibeloppet av rehabiliteringspenningen uppgår till samma belopp som minimibeloppet av sjukdagpenningen som är bunden till folkpensionsindex.

Barnbidraget enligt barnbidragslagen (796/1992) och vårdpenningen och vårdtillägget enligt stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) är bundna till folkpensionsindex. Däremot är inkomstgränserna i ovan nämnda lag inte bundna till folkpensionsindex.

Justitieministeriet justerar årligen genom förordning gäldenärens skyddade belopp som tillämpas vid utsökning enligt utsökningsbalansen (705/2007) och det belopp som utgör grund för en tilläggsprestationsskyldighet för gäldenären enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) enligt vad som bestäms i indexlagen.

Beloppet för avgiftstaket och maximibeloppet för avgiften för tjänster under närståendevårdarens ledighet enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) justeras vartannat år utifrån förändringen i folkpensionsindex. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (912/1992).

Beloppet av det fulla pensionsinkomstsvdraget vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen enligt inkomstskattelagen (1535/1992) fastställs enligt den fulla folkpensionen för ensamstående.

Penningbeloppen för inkomstgränsen enligt lagen om främjande av sjukpensionärs återgång i arbete (738/2009), som är i kraft till utgången av 2013, är bundna till folkpensionsindex.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Förslagets syfte är att höja vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex med 0,7 procent utöver den normala indexjusteringen för att förbättra låginkomsttagarnas köpkraft. Avsikten är att mervärdesskattesatsen ska höjas med en procentenhet från ingången av 2013. Den höjning som nu föreslås beräknas motsvara den inverkan som höjningen av mervärdesskattesatsen har på levnadskostnadsindex, och höjningen ska vara i kraft år 2013.

2.2 De viktigaste förslagen

Den föreslagna höjningen ska göras i fråga om vissa grundskydds-förmåner och penningbelopp som är bundna till utvecklingen av folkpensionsindex. Höjningen genomförs genom att man höjer det poängtal för folkpen-

sionsindex som träder i kraft vid ingången av 2013 med 0,7 procent för år 2013.

Den föreslagna höjningen gäller vissa grundskyddsförmåner och penningbelopp som är bundna till folkpensionsindex. För att förbättra låginkomsttagarnas köpkraft föreslås det att höjningen ska göras i fråga om förmåner och andra penningbelopp som anges i folkpensionslagen, lagen om införande av folkpensionslagen och lagen om garantipension. Dessa förmåner är folkpensionerna (ålderspension och sjukpension), familjepensionerna (efterlevandepension och barnpension), arbetslöshetspensionen och barnförhöjningen samt garantipensionen. Det föreslås också att höjningen ska göras på förmånerna enligt lagen om handikappförmåner, dvs. handikappbidraget med grundbelopp, förhöjt belopp och högsta belopp för personer under 16 år och personer över 16 år, vårdbidraget för pensionstagare med grundbelopp, med förhöjt belopp och med högsta belopp samt veteran tillägget. Det föreslås även att det görs en höjning av avträdelsestödets kompletteringsdel enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare.

Dessutom föreslås att det görs en höjning av fronttillägget enligt lagen om frontmannapension och lagen om betalning av fronttillägg utomlands och av militärunderstöds grundunderstöd enligt militärunderstöds lagen, liksom också av de penningbelopp som gäller bestämmande av extra fronttillägg. Också minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen enligt sjukförsäkringslagen ska höjas på nämnda sätt. Minimibeloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner uppgår till samma belopp som minimibeloppet av sjukdagpenningen, vilket medför att minimibeloppet av rehabiliteringspenningen höjs.

Dessutom föreslås en höjning av beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel, omställningsskyddstillägget, arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel och barnförhöjningen samt beloppen av förmåner som är bundna till grunddagpenningens belopp enligt lagen om

utkomstskydd för arbetslösa, likaså ska utkomststödet grunddel enligt lagen om utkomststöd höjas. Också alterneringsersättningen enligt lagen om alterneringsledighet och sysselsättningsstödet grunddel enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice ska höjas på nämnda sätt. Detsamma gäller för vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsstöd och vuxenutbildningsstödet för företagare som är lika stort som vuxenutbildningsstödet grunddel. Den föreslagna höjningen av indexpoängtalet höjer också beloppet av det fulla pensionsinkomststödets grunddel enligt inkomstskattelagen.

Andra förmåner och penningbelopp som är bundna till folkpensionsindexet ska justeras med det icke höjda indexpoängtalet vid ingången av 2013. Den föreslagna höjningen ska inte gälla förmåner som är bundna till arbetspensionsindexet. Höjningen ska inte göras på till exempel bostadsbidrag för pensionstagare, barnbidrag, vårdpenning och vårdtillägg för stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn samt partiell vårdpenning. Avsikten är att indexjusteringar inte ska göras i fråga om barnbidraget åren 2013—2015. Bestämmelser om det ges genom en separat regeringsproposition.

3 Propositionens konsekvenser

Konsekvenser för statsfinanserna

Höjningen beräknas utöka statens utgifter för 2013 med cirka 45 miljoner euro och dessutom den av kommunerna finansierade andelen av utkomststödet och arbetsmarknadsstödet med totalt cirka 5 miljoner euro.

Konsekvenser för förmånsbeloppet

En person som får full folkpension kommer enligt beräkningen att under 2013 få totalt 4,28 euro mera pension per månad än utan höjningen, dvs. 628,08 euro per månad. Den som får full garantipension beräknas få 5,02 euro mera pension per månad, dvs. 736,54 euro per månad, och den som får utkomstskyddets grunddagpenning beräknas få 0,22 euro mera per dag, dvs. 32,36 euro i grunddagpenning och till den bundna förmåner. Minimibeloppet av sjukdagpenningen

stiger till följd av höjningen med 0,16 euro per dag, dvs. till 23,70 euro. Om personen i fråga får förtida folkpension och garantipension eller avvägd folkpension är höjningen mindre än vad som anges ovan.

Konsekvenser för verkställigheten

Den föreslagna höjningen genomförs i samband med den normala indexjusteringen, och medför därför inga ytterligare kostnader för verkställandet.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Finansministeriet, justitieministeriet, Lantbruksföretagarnas pen-

sionsanstalt, Finlands Kommunförbund rf och Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf har hörts om propositionen. Utlåtanden om propositionen har begärts av arbets- och näringsministeriet, Folkpensionsanstalten, Finlands Kommunförbund rf, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Finlands Näringsliv rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Akava rf, Företagarna i Finland rf och Jord- och skogsbruksproducenternas Centralförbund MTK r.f. Största delen av remissinstanserna understödde propositionen. Finlands Näringsliv rf och Företagarna i Finland rf motsatte sig propositionen. Ingentenda av dessa ansåg att en extra indexhöjning är motiverad under rådande läge inom statshushållningen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagen om en delvis tidigarelagd indexhöjning år 2013 av vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex

1 §. Förhöjning utöver indexjusteringen för 2013. I denna paragraf ska föreskrivas om en höjning år 2013 av vissa förmåner och penningbelopp som är bundna till folkpensionsindex. Höjningen utöver den normala justeringen av folkpensionsindex ska gälla år 2013. De förmåner och penningbelopp som avses i 2 § justeras utöver i enlighet med indexlagen så att poängtalet för folkpensionsindex år 2013 höjs med 0,7 procent.

2 §. Förmåner som höjs. I paragrafen ska föreskrivas om de förmåner och penningbelopp som höjningen görs på. Andra förmåner och penningbelopp som är bundna till folk-

pensionsindex och som inte nämns i denna paragraf ska justeras normalt i enlighet med indexlagen vid ingången av 2013.

3 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter ska få vidtas innan lagen träder i kraft. Förmånstagarna ska informeras om den delvis tidigarelagda indexhöjningen i god tid på förhand.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om en delvis tidigarelagd indexhöjning år 2013 av vissa förmåner som är bundna till folkpensionsindex

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Förhöjning utöver indexjusteringen för 2013

Oberoende av bestämmelserna i lagen om folkpensionsindex (456/2001) höjs de förmåner som nämns i 2 § utöver indexjusteringen för 2013 så att det indexpoängtal som fastställts för 2013 i enlighet med lagen om folkpensionsindex höjs med 0,7 procent. Denna förhöjning genomförs den 1 januari 2013 och den är i kraft till utgången av 2013.

2 §

Förmåner som höjs

Förhöjningen görs på följande förmåner och belopp som är bundna till folkpensionsindex:

1) förmånerna och beloppen enligt folkpensionslagen (568/2007), lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007) och lagen om garantipension (703/2010),

2) handikappförmånerna enligt lagen om handikappförmåner (570/2007),

3) förmånerna och beloppen enligt lagen om frontmannapension (119/1977) och lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988),

4) minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) samt minimibeloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005),

5) beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel, omställningskyddstillägget, arbetsmarknadsstödet, arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel och barnförhöjningen samt beloppen av förmåner som är bundna till grunddagpenningens belopp enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),

6) grundunderstödet enligt militärunderstödslagen (781/1993),

7) avträdelsestödet kompletteringsdel enligt lagen om stöd för upphörande med att

bedriva jordbruk (612/2006) och lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994),

8) vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000),

9) beloppet av utkomststödet grunddel enligt lagen om utkomststöd (1412/1997).

3 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2012

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

JUTTA URPILAINEN

Social- och hälsovårdsminister *Paula Risikko*